

Uspon Nacionalne fronte u Francuskoj

Rončević, Filip

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:099362>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-20**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

Filip Rončević

USPON NACIONALNE FRONTE U FRANCUSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2016.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

Filip Rončević

USPON NACIONALNE FRONTE U FRANCUSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Mentor: dr. sc. Višeslav Raos

Zagreb, rujan 2016.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I POŠTIVANJU ETIČKIH PRAVILA

Izjavljujem da sam diplomski rad pod nazivom „Uspon Nacionalne fronte u Francuskoj“, koji sam predao na ocjenu mentoru dr.sc. Višeslavu Raosu, napisao samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Filip Rončević

SAŽETAK

Iako se u razdoblju Pete Francuske Republike nije očekivala ovako radikalna desna stranka poput Nacionalne fronte, ona usprkos silnim poteškoćama koje je doživljavala kroz povijest svog postojanja i dalje uspješno konkurira ostalim strankama, kako u Francuskoj, tako i u Europi. Uz talijansku MSI, Nacionalna fronta je najuspješnija desna stranka svih vremena. Stranku je 1972. osnovao Jean-Marie Le Pen. Iako stranka u prvim desetljećima svog postojanja nije postigla neki značajan rezultat, te je u jednom periodu došlo i do unutarstranačkog raskola, Nacionalna fronta u novije vrijeme, pod vodstvom Le Penove najmlađe kćeri Marine, postaje sve uspješnija te su velike šanse da ostvari najbolje rezultate do sad na predstojećim lokalnim i predsjedničkim izborima. Stranka je aktivna u Francuskoj, gdje se redovito pojavljuje na lokalnim izborima i izborima za Nacionalnu skupštinu, ali i u Europi, gdje je trenutno najzastupljenija francuska stranka u Europskom parlamentu. Nacionalna fronta je najpoznatija po tome što se snažno bori protiv velike navale imigranata, posebice onih iz islamskih država.

Ključne riječi: Jean-Marie Le Pen, Marine Le Pen, Nacionalna fronta, desna stranka, protuimigracijska politika

ABSTRACT

Even though nobody expected such a radical right-winged party, such as National Front, in the period of French Fifth Republic, this party has survived throughout the history, despite all the problems it has had. National Front continues to compete successfully with other parties, both in France and in Europe. Along with Italian MSI, National Front is the most successful right winged party of all times. Jean-Marie Le Pen founded this party 1972. Although it was not as competitive in the first decades of its existence, especially because of its inner-split, National Front lately provides best results in its history, due to a new leader, Le Pen's youngest daughter Marine. National Front is becoming more successful each day, and it has great chances of winning next local and presidential elections. The party is active in French, both on local elections and elections for National Assembly. In addition, National Front is currently the strongest French party in the European Parliament. National Front is most famous because of its fight against large wave of immigrants, especially the ones from Islamic countries.

Keywords: Jean-Marie Le Pen, Marine Le Pen, National Front, right-winged party, anti-immigration policy

SADRŽAJ

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I POŠTIVANJU ETIČKIH PRAVILA	III
SAŽETAK.....	IVIV
SADRŽAJ	VI
1. UVOD	1
2. POVIJEST STRANKE.....	2
2.1 Od osnutka do 1980. godine.....	4
2.2 Od 1980. godine do 2000. godine	5
2.3 Od 2000. godine do 2010. godine	6
2.4 Od 2010. godine do danas	7
3. STRANAČKO TIJELO	7
3.1 Vodstvo stranke.....	7
3.1.1 Jean-Marie Le Pen.....	8
3.1.2 Marine Le Pen	9
3.2 Ostali članovi i simpatizeri.....	11
4. NAČELA I DJELOVANJE.....	12
4.1 Međunarodni odnosi.....	13
5. IZBORI.....	15
5.1 Lokalni izbori	16
5.2 Predsjednički izbori.....	18
5.3 Izbori za Nacionalnu skupštinu Francuske Republike	21
5.4 Europski izbori	22
6. ZAKLJUČAK	28
POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA	30
LITERATURA.....	31

1. UVOD

Tema diplomskog rada je „Uspon Nacionalne fronte u Francuskoj“. Rad će biti podijeljen na šest poglavlja u kojima će biti objašnjena povijest stranke od njezinih početaka, tijela stranke, njezina načela i djelovanje, međunarodni odnosi, kao i izborni rezultati.

Francuska desna stranka Nacionalna fronta (FN) je od svog osnivanja 1972. godine jedna od najistaknutijih, najkontroverznijih, ali i najaktivnijih desničarskih stranki u Europi. Glavnu i gotovo neospornu vlast unutar stranke ima njen vođa, odnosno predsjednik. Tu je ulogu od osnivanja stranke pa sve do 2011. godine pripadala Jean-Marieu Le Penu, poznatom javnosti kako zbog svojih strogih i ekstremističkih načela, tako i po brojnim neprikladnim javnim nastupima i izjavama. Le Pen je, osim što je dugo obnašao titulu predsjednika stranke, zapravo osnovao Nacionalnu frontu. Osamdesetih godina dvadesetoga stoljeća stranka je nakon višemjesečnih problema i nesuglasica doživjela unutarnji rascjep, iz kojeg je proizašla Stranka novih snaga (*Partides for cesnouvelles*, PFN). Nakon ujedinjenja s GNR-om (Revolucionarna nacionalistička grupa) stranka se oporavlja te je ponovno politički aktivna. Vodstvo Nacionalne fronte 2011. godine preuzima najmlađa kći Jean-Mariea Le Pena, Marine Le Pen. Pod njenim vodstvom stranka doživljava promjene, iako i dalje ostaje euroskeptična stranka sa strogim stavom protiv imigracija i „islamske Europe“. Kako na lokalnim, tako i na predsjedničkim i europskim izborima, Nacionalna fronta u prosjeku uvijek dobiva 5-15% glasova. Unatoč tome što gotovo nikad ne dobije veći broj glasova, stranka ima 60.000 članova, te je vrlo aktivna i utjecajna kod mnogo poslodavaca, sindikata i građanskih udruženja. Stranka je trenutno najuspješnija u Europskom parlamentu, gdje nakon izbora 2014. godine ima 24 mandata.

2. POVIJEST STRANKE

Desnica i ljevica glavni su oblici organiziranja biračkih percepcija kao i prostori izražavanja određenih političkih vrijednosti, stavova i/ili mišljenja. Desnica je povijesni pojam koji je nastao nakon revolucije u Francuskoj 1789. godine. Za vrijeme održavanja prve Nacionalne skupštine monarhisti su sjedili s desne strane pa su se počeli nazivati desničarima, a takav opis ostao je do danas. Od osamdesetih godina prošloga stoljeća sve jača radikalna desnica javlja se i pod nazivima ekstremna, krajnja ili populistička desnica. U radikalnoj desnici formiraju se grupe koje tvore ekskluzivnu definiciju članstva u kojem pojedinci postaju autoritarne ličnosti. Trenuci najveće podrške radikalno desnim strankama na izborima događaju se u vrijeme značajnih ekonomskih prekretnica u državi jer tada koriste svoje programe kako bi naglasili socioekonomski moment projicirajući krivnju na trenutno vodeće stranke i tako zauzimaju kompetitivnu i sistemsku ulogu kao druge stranke (Obućina, 2009: 187-188).

Kada se govori o radikalnoj desnici važno je spomenuti definiciju koja govori kako „radikalno desne stranke ili eksplicitno odbacuju demokraciju ili prihvataju demokraciju, ali stvaraju ksenofobnu mobilizaciju protiv imigranata i kulturalistički insistiraju na dominantnoj nacionalnoj kulturnoj paradigmi koja bi trebala biti obvezna za sve građane“ (Obućina, 2009: 188, cit. prema Carter, 2005).

Mudde (2007: 23) smatra populističku radikalnu desnicu dijelom šireg fenomena radikalne desnice koja nije nužno populistička, već može biti i elitistička. No, populistička radikalna desnica unovije je vrijeme ipak najdominantniji oblik radikalne desnice. Desni ekstremizam, u drugu ruku, odbacuje populizam, a njegove su temeljne značajke nativizam, autoritarnost i protudemokracija. Ekstremna je desnica stoga antisistemska (cit. u Zgurić, 2014: 92).

Unatoč prije navedenom, definicija radikalno desnih stranaka koja bi zadovoljila sve proučavatelje još nije pronađena pa tako danas u literaturi postoji čak 23 termina koja ih objašnjavaju. Radikalno s jedne strane može označavati nužnost za promjenom iz korijena, a s druge može označavati potrebu za vraćanjem korijenima. Međutim, postoji načelno slaganje oko prirode radikalne desnice - uključuje dogmatizam, rigidnost, autoritarnost, a najučestaliji opisi su nacionalizam, rasizam i ksenofobija. Radikalna desnica predstavlja se kao zaštitnik nacionalnih interesa i otvoreno su nacionalističke. Naravno, postoje razlike između razvijenih i manje razvijenih zemalja - građanski nacionalizam javlja se u npr. Francuskoj gdje se nacionalnost određuje prema državljanstvu, a ne prema jeziku ili etnicitetu, dok se npr. na

području Istočne Europe javlja etnonacionalizam koji se zasniva na etničkoj osnovi i nijedan pripadnik druge etnije ne može svoju nacionalnost temeljiti na zemlji čiji je građanin. Otpor imigraciji jedna je od glavnih odrednica političkih programa radikalno desnih stranaka u Zapadnoj Europi gdje se autohtone manjine smatraju dijelom kulture određene zemlje, dok se ksenofobija najčešće projicira prema imigrantima koji većinom dolaze iz neeuropskih kultura (Obućina, 2009: 188-204).

Osnivač stranke Jean-Marie Le Pen je sam jednom prilikom tijekom intervjua izjavio kako je Nacionalna fronta nacionalističko-populistički pokret, zbog činjenice da populistički pokret vodi računa o interesu građana (Birenbaum i Villa, 2003: 65).

Francusku Nacionalnu frontu, francusku nacionalističku političku stranku, osnovao je 1972. godine u Parizu Jean-Marie Le Pen, francuski političar, veteran i pripadnik pužadizma,¹ koji je također bio i vođa stranke od 1972. godine do 2011. godine, te ujedno i svojevrsan sinonim za istu stranku. Od samih početaka, stranka je snažno podupirala francuski nacionalizam i kontrole imigracija, te je često bila optuživana da je ksenofobična. Dana 16. siječnja 2011. godine vodstvo je preuzela njegova najmlađa kći Marine Le Pen. Stranka vuče korijene iz pokreta „Novi poredak“ (*Ordre Nouveau*) koji se 1972. godine ujedinjuje s organizacijom pod nazivom „Nacionalni pokret za francusku slogu“ (*Front national pour l'unité française*). Tada se pridružuje i Nacionalno narodno (pučko) ujedinjenje. Na osnivačkom Kongresu Nacionalna fronta je sebe prikazala kao nacionalno-revolucionarnu političku organizaciju. Tijekom osamdesetih godina dvadesetoga stoljeća se pridružuju još mnoge male profašističke, monarhističke i klerikalne grupacije poput „Francuske akcije“ (*Action Française*). Nacionalna fronta nije imala uspjeha sve do sredine osamdesetih godina dvadesetoga stoljeća jer je u međuvremenu doživjela rascjep, iz kojeg je proizašla politička stranka, Stranka nove snage (*Parties for ces nouvelles*). Tada Le Pen poziva Revolucionarnu nacionalističku grupu (GNR) da se pridruži Nacionalnoj fronti. Stranka od svoga osnivanja ima isti logo, koji se vidi na slici 1.

---

¹ Konzervativni pokret u Francuskoj čiji je cilj bio zaštita interesa malih trgovaca. Navodi se kao tipičan antimodernistički pokret s tezom da narod, a ne stranke trebaju nadzirati vladu i s obzirom na svoju antimodernizacijsku usmjerenost pužadizam se smatra proizvodom nerješive frustracije onih koji se osjećaju odsječeni od glavnih trendova modernoga društva.

Slika 1. Logo Nacionalne fronte Francuske

Izvor: http://fninfos.fr/wp-content/uploads/FN_logo.jpg, Pristupljeno 1. lipnja 2016.

2.1 Od osnutka do 1980. godine

S obzirom na to da su brojni članovi prijašnje desnice u Francuskoj, prije osnivanja Fronte, podupirali njemačku okupaciju i višijevski režim, desnica do tada nije uspjela ostvariti uspjeh u parlamentu. To se polako počinje mijenjati već 1956. godine, kada je pokret bijesnih trgovaca, predvođen Pierrom Poujadeom, ostvario 11,6% glasova na parlamentarnim izborima održanima 2. siječnja iste godine. Ali, dvije godine kasnije, isti taj pokret je ugašen zbog Alžirske krize, a vlast je ponovno u potpunosti vraćena generalu de Gaulleu. Proces dekolonizacije je nakon toga ponovno nakratko aktivirao ekstremnu desnicu kao predstavnike „Francuskog Alžira“, no samo se 5,2% glasača na referendumu, održanom 8. travnja 1962. godine, suprotstavilo pokretu za neovisnost Alžira, čime je potvrđeno da Alžir postaje neovisna država. Više uspjeha nije imao ni desničarski kandidat na predsjedničkim izborima 1965. godine, Jean-Louis Tixier-Vignancour. Naime, nije uspio prikupiti više od 9,2% glasova. Kada se sve zbroji, na parlamentarnim izborima 1967. godine, svi desničarski pokreti prikupili su jedva 100.000 glasova (Mayer i Sineau, 2002: 43-45).

Potaknuta uspjehom talijanske neofašističke stranke Talijanski socijalni pokret (MSI, *Movimento Sociale Italiano*), četiri godine kasnije stvara se Nacionalna fronta. U početku je okupljala nostalgicare koji su još uvijek patili za Vichyem i protivnike Charlesa de Gaullea, pužadiste, neofašiste, intelektualce i aktiviste. Osnivač i prvi vođa Fronte bio je Jean-Marie Le Pen. Neki od prvih starijih članova su upravo oni koji su direktno surađivali s Njemačkom. Andre Dufraisse i Victor Barthélemy, koji su pridonijeli prvoj strukturi stranke, prije toga su bili u Francuskoj pučkoj stranci (PPF, *Parti populaire français*) Jacquesa Doriota. Jednako tako i pokojni Paul Malaguti, bivši regionalni savjetnik fronte. Stranka je uključivala i ostale

poznate osobe francuske politike poput: Pierrea Bousqueta, Rolanda Gauchera, bivšeg direktora National Hebdoa, François Brigneaua i brojne druge (Mayer i Sineau, 2002: 43-45).

Jean-Marie Le Pen izabran je za predsjednika novog pokreta. Njegov profil savršeno je odgovarao Nacionalnoj fronti. Riječ je o bivšem padobrancu i veteranu, bivšem predsjedniku nacionalističke studentske udruge u Parizu, te menadžeru kampanje koja se protivila neovisnosti Alžira. Ukratko, bio je idealan kandidat, čovjek od akcije, uključen u sve bitke ekstremne desnice, a s druge strane radilo se o cijenjenoj osobi francuske politike. Postupno, uz njegovo vodstvo FN je prihvatila sve težnje ekstremne desnice (Mayer i Sineau, 2002: 50-55).

U prvom desetljeću postojanja, Nacionalna fronta se nastanila na rubu francuskog političkog života, predstavljajući jedinstvenu francusku imitaciju zapadnoeuropskog neofašističkog pokreta. Ponovno su oživjeli francuske neofašističke slogane iz tridesetih godina dvadesetoga stoljeća, te okupili veterane Alžirskog rata i sljedbenike pužadizma. Upravo je Le Pen kao pripadnik pokreta pužadizma, na izborima 1956. godine osvojio mandat, što je ujedno bila i najsvjetlija točka tog pokreta, te je najvećim dijelom zbog svog dotadašnjeg političkog utjecaja Le Pen i izabran za vođu stranke. Međutim, uspon FN-a na izborima neće biti tako lak. Naime, na prvim izborima na kojima se FN predstavila kao nova desničarska stranka 1973. godine Le Pen je uspio prikupiti samo 0,5% glasova (Bell, 1994: 229-230).

2.2 Od 1980. godine do 2000. godine

Sreća stranke naglo se okrenula početkom osamdesetih godina dvadesetoga stoljeća, što je rezultiralo uspjesima na izborima za gradonačelnika u Parizu i Dreuxu,² te osvajanjem 10 mandata u Europskom parlamentu. FN je nastavila s napretkom na parlamentarnim izborima u Francuskoj 1986. godine. Stranka je tada osvojila 10% glasova i 35 mandata u Narodnoj skupštini. Radi se o zapanjujućem rezultatu koji se više nikada neće ponoviti. Naime, zahvaljujući promjeni u izbornom sustavu, izazvanom od strane predsjednika François Mitterranda, unatoč činjenici da je FN i dalje na izborima imala otprilike 10% glasova, stranka nije uspjela u tome da pošalje više od šačice predstavnika u zakonodavnu vlast. Le Pen je veći uspjeh ostvario na predsjedničkim izborima 1988. godine, prikupivši skoro 15%

---

²Grad u sjevernoj Francuskoj, jugozapadno od Pariza.

glasova, a stranka je sljedeće godine zadržala svih 10 mandata u Europskom parlamentu. Le Pen je i dalje nastavio biti jedna od najrazornijih osoba francuske politike, te su neki od njegovih javno izrečenih komentara, poput onih koji umanjuju zločine holokausta, doveli do brojnih kritika (Bell, 1994: 229-230).

Do devedesetih godina dvadesetoga stoljeća francuska nacionalna fronta postala je velika i značajna politička sila. Godine 1995. Le Pen je prikupio više od 15% glasova na predsjedničkim izborima, te su predstavnici stranke te iste godine postali gradonačelnici u tri grada na jugu zemlje, a to su: Toulon, Orange i Marignane. Također, za gradonačelnika Nice izabran je nekadašnji član FN-a. Unatoč ovim pobjedama, stranka je i dalje okarakterizirana u javnosti kao organizacija kojoj nije mjesto u francuskoj svakodnevici, te je stavljana u suprotnost s gotovo cjelokupnom političkom većinom tog vremena (Bell, 1994: 230-232).

2.3 Od 2000. do 2010. godine

Moglo bi se zaključiti kako su simpatizeri ove stranke očito mnogobrojni, pogotovo ako u obzir uzmemo činjenicu da je Le Pen 2002. godine u prvom krugu predsjedničkih izbora apsolutno neočekivano pobijedio tadašnjeg socijalističkog premijera Lionela Jospina. Međutim, u drugom krugu izbora reakcije na Le Penovu kandidaturu nisu bile pozitivne u tolikoj mjeri da zasjeni Jacquesa Chiraca, koji je te godine, velikim dijelom zahvaljujući netrpeljivosti francuskog naroda prema Le Penu, osvojio izbore sa najvećim brojem glasova u povijesti predsjedničkih izbora u Francuskoj (Balinska, 2010).

Rezultat Le Pena na predsjedničkim izborima 2007. godine bio je daleko lošiji od onog na prethodnim izborima. Nicolas Sarkozy vodio je mudro osmišljenu kampanju, koja je zainteresirala cjelokupni francuski narod, čak i one koji su do tada glas davali Le Penu. Naime, obećao je strože zakone za imigraciju, te je zahvaljujući tome Le Pen svoju kandidaturu završio već u prvom krugu izbora. Također, zbog već spomenutih izjava danih na temu holokausta, Francuska je vlada te godine Le Penu odredila kaznu od 10.000 eura te je ujedno dobio i zabranu iznošenja javnog mišljenja u trajanju od tri mjeseca. Rezultat toga, između ostalog, bio je i pad popularnosti stranke na lokalnoj i regionalnoj razini. Le Penovo ponašanje je tada postala mana stranke, a ne njena prednost, te je polako postajalo sve izvjesnije da će ga na čelu Francuske nacionalne fronte zamijeniti njegova kći, Marine Le Pen (Balinska, 2010).

2.4 Od 2010. godine do danas

Preuzevši vodstvo u siječnju 2011. godine, Marine Le Pen se distancirala od ekstremnih načela koja su do tada povezivala njenog oca i FN. Međutim, i dalje je naglašavala kako je imigracija, posebice ona vezana za stanovnike islamskih država, ozbiljna prijetnja suvremenoj Francuskoj. Marine Le Pen je bila svjesna da će popularnost najlakše pridobiti televizijskim nastupima, te je njena odluka da se stranka više medijski eksponira rezultirala rekordnim uspjehom Fronte. Naime, na predsjedničkim izborima 2012. godine Le Pen je završila na trećem mjestu, iza Sarkozya i Hollandea. Iako ju to nije dovelo ni do drugog kruga izbora, osvojila je preko 18% glasova, što je ujedno i najveći broj glasova u povijesti kandidature Nacionalne fronte na predsjedničkim izborima (Mayer, 2013: 160-178). Kao i dalje prominentna figura francuske političke scene, Le Pen nastavlja rad na programu stranke. Stranka je prošla izuzetno dobro na lokalnim izborima u ožujku 2014.godine, te je na izborima u svibnju iste godine završila prva u utrci za Europski parlament, s otprilike jednom četvrtinom glasova. Uspjeh Marine Le Pen, kao i njeno odstupanje od dotadašnjeg programa koji je vodio njen otac, doveo je do toga da je Jean-Marie Le Pen u kolovozu 2015.godine izbačen iz vlastite stranke (Ray: 2015).

3. STRANAČKO TIJELO

U poglavlju pod nazivom stranačko tijelo definira se vodstvo stranke, istaknuti članovi, potom ostali članovi. U okviru definiranja prikazuju se najistaknutiji. Vodstvo stranke je prije svega predvođeno osnivačem Jean-Marie Le Penom i njegovom kćerkom dok su preostali članovi izabrani postupno prema svojim pokazanim rezultatima. Dakako da sve naredbe potječu od predsjednika stranke koja broji značajan broj svojih članova. U današnje vrijeme osnivač stranke nije i vođa jer je vodstvo preuzela njegova kćerka od prije pet godina. Le Pen je osnovao stranku još prije 44 godine i nazvao ju Nacionalna fronta koja se temelji na imigracijama etnija i definirana je kao strogo desničarska stranka.

3.1 Vodstvo stranke

Najistaknutiji članovi stranke, o kojima će biti najviše govora, su osnivač Jean-Marie Le Pen, te njegova kćer Marine Le Pen, koja je na vrhu stranke i danas. Pored Le Pena, istaknuti

članovi su: Marion Maréchal-Le Pen, Louis Aliot, Steeve Briois, Florian Philippot, Bruno Gollnisch, David Rachline, Wallerand de Saint-Just, Stéphane Ravier, Marine-Christine Arnautu, Nicolas Bay i drugi. Stranka je veoma centralizirana, i najveća ovlasti ima predsjednik, čiji je autoritet neupitan unutar stranke. Stranka ima preko 80 tisuća članova.

3.1.1 Jean-Marie Le Pen

Jean-Marie Le Pen (prikazan na *slici 2*) rođen je 20. lipnja 1928. godine u gradu La Trinité-sur-Mer, u Bretanji. Riječ je o francuskom nacionalistu koji je osnovao i vodio Nacionalnu frontu od 1972. godine do 2011. godine. Le Pen je kontroverzna osoba, često optuživan zbog svojih javnih ispada te javnosti poznat kao ksenofob i antisemit.

Le Pen je rođen kao sin pomorca, te je školu završio u Vannesu, također u Bretanji. Godine 1940. odlazi na studij prava na Pariškom sveučilištu, a potom se 1954. godine priključuje francuskim legionarima, te se ističe kao padobranac u Alžiru i francuskoj Indokini. Nakon povratka u Francusku, Le Pen postaje sljedbenik Pierrea Poujadea, koji je tada vodio protestni pokret protiv tadašnjeg sustava oporezivanja. Na izborima 1956. godine Le Pen je izabran u parlament kao najmlađi član ovog pokreta. Isti uspjeh ponovio je i 1958. godine, te je poražen i izbačen iz parlamenta 1962. godine, nakon čega osniva društvo koje se bavilo prodajom snimaka nacističkih govora i njemačkih vojnih pjesama (Urednici Encyclopædia Britannice, 2015).

Godine 1972. Le Pen osniva Nacionalnu frontu. Poseban naglasak stavlja na imigraciju, posebice imigraciju Arapa iz bivših francuskih kolonija u sjevernoj Africi - glavnu prijetnju Francuskoj. Le Pen je osobno stalno bio upleten u političke kontroverze. Primjerice, šezdesetih godina dvadesetoga stoljeća je dobio zatvorsku kaznu u trajanju od dva mjeseca te novčanu globu od 10.000 franaka. Također, optužen je za nepoštivanje francuskog zakona koji sprječava nijekanje holokausta osamdesetih godina dvadesetoga stoljeća, dok je pak 1998. godine optužen za vrijeđanje političkog protivnika te je protjeran i zabranjeno mu je traženje novog ureda dvije godine.

Jean-Marie Le Pen nekoliko se puta kandidirao za predsjednika, te usprkos tome što je 1974. i 1988. godine jedva prikupio 1% glasova, 1995. godine osvojio je 15% glasova, dok je 2002. godine pobijedio tadašnjeg premijera Lionela Jospina u prvom krugu izbora s 18% glasova. Međutim, poražen je u drugom krugu izbora. Na izborima 2007. godine gdje je dobio nešto

više od 10% glasova, što nije bilo dovoljno da prođe u drugi krug. Tri godine kasnije najavio je da će napustiti čelno mjesto stranke, što se i ostvarilo u siječnju 2011. godine.

Od 1984. godine pa sve do ranog 21. stoljeća, Le Pen je bio izabrani član Europskog parlamenta. I tamo je ostao upamćen po svojim ponekad suludim idejama. Tako je primjerice 2014. godine predložio virus ebole kao rješenje za imigracijske probleme unutar Europe. To, kao i njegove brojne izjave u kojima o holokaustu ne govori kao o zločinu nego kao detalju ljudske povijesti, dovele su do zavade s njegovom kćeri i nasljednicom Marine Le Pen, koja ga je u svibnju 2015. godine izbacila iz Nacionalne fronte. Le Pen trenutno ostaje član Europskog parlamenta (Urednici Encyclopædia Britannice, 2015).

Slika 2. Jean-Marie Le Pen

Izvor: <http://www.dailystormer.com/wp-content/uploads/2015/04/JM-LePen-e1428506356121.png>, Pristupljeno 2. lipnja 2016.

3.1.2 Marine Le Pen

Marine Le Pen (*slika 3*), punim imenom Marion Anne Perrine Le Pen, rođena je 5. kolovoza 1968. godine. Uspješna je francuska političarka, koja je naslijedila svoga oca na čelu Nacionalne fronte 2011. godine (Ray, n.d.).

Rođena je kao najmlađe dijete u obitelji Le Pen. Njezino djetinjstvo uvelike je označeno političkim djelovanjem njenog oca, te je zbog toga propatila kao dijete kada je 1976. godine njihova obiteljska kuća bila meta bombaškog napada za koji se ne zna tko je izveo. Izvori navode da je bomba bila postavljena na stubu ispred ulaza u kuću, uslijed čije je eksplozije probijen ulazni zid, no u tim trenucima nije bilo nikoga u kući. To, kao i brojne ostale činjenice, uvelike su oblikovale Marinin politički stav. Diplomirala je pravo na sveučilištu

Panthéon-Assas, poznatijem kao Drugo sveučilište Pariza 1991. godine te je ostala ondje kako bi dobila diplomu za kazneno pravo. Godine 1992. počinje obavljati praksu, te radi u pariškom odvjetništvu do 1998. godine nakon čega se priključuje administraciji Nacionalne fronte, gdje obnaša funkciju direktorice pravnih poslova stranke sve do 2003. godine, kada postaje potpredsjednica. Sljedeće godine uspješno se natječe za mandat u Europskom parlamentu, gdje se pridružuje svome ocu. Tijekom sljedećih godina, politički se izgrađuje unutar stranke, te upravlja očevom predsjedničkom kampanjom 2007. godine.

Slika 3. Marine Le Pen

Izvor:

[http://tse3.mm.bing.net/th?id=OIP.M861c8accd215ae7aafd04eb84b317934o1&pid=15.1,](http://tse3.mm.bing.net/th?id=OIP.M861c8accd215ae7aafd04eb84b317934o1&pid=15.1)

Pristupljeno 4. lipnja 2016.

Nakon što se Le Pen uzdigla iz očeve sjene i postala samostalna politička figura, udaljila se od ponekih očevih i stranačkih ekstremnih načela. Dok je i dalje prihvaćala antiimigracijsku politiku, preusmjerila je dotadašnji euroskepticizam u francuski nacionalizam. Zahvaljujući svojoj karizmatičnoj osobnosti i političkim instinktima naslijeđenim od oca, Le Pen uspješno osvaja stranačke izbore, te 2011. godine nasljeđuje oca na čelu stranke. Godine 2012. predstavlja Nacionalnu frontu na predsjedničkim izborima, te se bori protiv Nicolasa Sarkozya i socijalističkog kandidata François Hollande. Na istim izborima završava na trećem mjestu, prikupivši više od 18% glasova, što je ujedno i najveći uspjeh na

predsjedničkim izborima u povijesti Nacionalne fronte. Marine Le Pen i danas dalje nastavlja rad na poboljšanju stranačkog programa i njegovom ublažavanju (Ray, n.d.).

3.2 Ostali članovi i simpatizeri

Nacionalna fronta trenutno ima šest potpredsjednika. Prvi potpredsjednik, koji tu dužnost obnaša od 2011. godine je Alain Jamet, potom slijedi Louis Aliot, koji je ujedno zadužen za obučavanje novih članova i demonstracije. Marie-Christine Arnautu zadužena je za socijalna pitanja s kojima se stranka svakodnevno susreće, to su prvenstveno socijalna egzistencija svakoga stanovnika Francuske. Prije svega podrazumijeva se nezaposlenost i socijalna ugroženost pojedinih etnija u društvu, onemogućavanje osnovnih prava pojedinih etnija i drugo. Siromaštvo je široko rasprostranjeno i ljudi nemaju osnovne uvjete za život, nasilje se na ulicama događa svakodnevno, kao i kršenje ljudskih prava, kriminal, uporaba droga i diskriminacija. Pojedini ljudi se ne mogu nositi s time pa traže možebitne izlaze, savjete, rješenja. Problem pojedinaca povezuje se s problemom cjelokupne zajednice, stoga je od velike važnosti pravovremeno reagirati i ispuniti zahtjeve stanovništva u što većoj mjeri je to moguće. Nadalje, Jean-François Jalkh vodi računa o izborima i izbornim dužnostima. Florian Philippot je zadužen za strategiju stranke i komunikaciju, dok je Steeve Briois najnoviji potpredsjednik stranke (od 2014. godine) te je njegova uloga nadziranje lokalnih rukovoditelja (FN, n.d.).

Stopama svoga djeda i tetke sigurno korača i najmlađa zastupnica Nacionalne fronte, Marion Jeanne Caroline Maréchal-Le Pen (*slika 4*). Marion je zastupnica stranke postala 2012. godine sa samo 23 godine, što je ujedno čini i najmlađom zastupnicom u povijesti francuske moderne politike. Marion potječe iz braka druge kćeri osnivača Jean-Marie Le Pena, Yann Le Pen, koja za razliku od oca i mlađe sestre Marine, ne obnaša nikakvu političku dužnost. Međutim, Marionin otac, Samuel Maréchal je sedam godina bio predsjednik mladeži Nacionalne fronte (1992.-1999.). Može se reći da ju politika prati od malih nogu, budući da je pozirala s djedom na plakatu za njegovu kampanju kada je imala samo dvije godine (Béraud i Mréchal-Le Pen, 2012: 4-5).

Slika 4. Marion Jeanne Caroline Maréchal-Le Pen

Izvor:

<http://www4.pictures.zimbio.com/gi/French+Far+Right+National+Front+Marion+Marechal+KBPrLLDUdHl.jpg>, Pristupljeno 6. lipnja 2016.

Od ostalih članova treba istaknuti Brunu Gollnisha, koji se 2011.godine borio za mjesto predsjednika te izgubio od Marine Le Pen. Veliku ulogu u stranci ima i David Rachline, koji je 2014. godine izabran za gradonačelnika Fréjusa. Također, uz Stéphane Raviera on je prvi senator koji dolazi iz Nacionalne fronte. Značajan je i Wallerand de Saint-Just, koji je službeni odvjetnik Marine Le Pen, Brune Gollnisha i općenito Nacionalne fronte. Riječ je o stručnjaku za medijska prava i međunarodno kazneno pravo. Glavni tajnik Nacionalne fronte trenutno je Nicolas Bay (FN, n.d.).

4. NAČELA I DJELOVANJE

Nacionalna fronta se zalaže za: očuvanje suvereniteta Francuske i njenog identiteta, očuvanje tradicionalnih i obiteljskih vrijednosti, jaku nacionalnu ekonomiju i socijalnu jednakost, zaoštavanje krivičnih zakona i ponovno uvođenje smrtne kazne, zaoštavanje mjera prema imigrantima, antiglobalistička borba (protivljenje međunarodnim integracijama). Politički analitičari nazivaju Nacionalnu frontu nacionalno-populističkom strankom još od 1984. godine, dok ju *mainstream* mediji nazivaju strankom ekstremne desnice. Dok je njezin otac imao nadimak „Vrag Republike“, Marine Le Pen vodi politiku „de-demonizacije“ kojom omekšava imidž stranke. Ona nastoji da ju izvuče iz svojih krajnje desnih kulturnih korijena. Od njezina izbora kao vođe, popularnost stranke raste: stranka je osvojila nekoliko općina na općinskim izborima 2014. godine, postala je prva francuska stranka na europskim izborima

2014. godine s 25% glasova, a prema nekim anketama, Marine Le Pen će voditi prvi krug predsjedničkih izbora 2017. godine (Milardović, 2004: 116-120).

Načelo stranke dok je na njejoj vlasti bio Jean-Marie Le Pen može se definirati kao radikalni populizam. Desni populistu mogu pak biti neofašisti, desnoautoritarni antietatistički populistu te populistu koji su šovinistički nastrojeni prema korisnicima države blagostanja (von Beyme, 2002, cit. u Zgurić, 2014: 92). Tadašnja načela temeljila su se na stavovima o društvenim i političkim problemima. Le Pen je smatrao kako žene unutar društvene zajednice služe za sredstvo za produživanje vrste, te je shodno tome pobačaj smatrao vrstom genocida. Nije podržavao multikulturno društvo te ga je odbacivao uz obrazloženje da više etnija na uskom prostoru povećavaju rizik od etničkog rata. Ako na istom prostoru živi i boravi više različitih etnija, puno su veće mogućnosti za nepoštivanje prava i sloboda pojedine etnije, a samim time i sukoba. Stoga, smatrao je da više kultura ne mogu zajedno na istom području. Također, vodio se za političkom sociologijom inferiornih i superiornih rasa. Tako je primjerice Židove smatrao okultnom rasom, dok je islam za njega predstavljao najveću opasnost za europski puk (Milardović, 2004: 116-120).

U ovom će poglavlju biti govora i o međunarodnim odnosima stranke koji se prije svega temelja na međunarodnoj suradnji sa vlastima i strankama iz drugih zemalja, osobito jednakoga ili vrlo sličnoga stajališta. S obzirom na prošlost i iskustvo djelovanja Nacionalne fronte, postoje i mnogobrojne međunarodne suradnje, a pogotovo kada je Nacionalna fronta činila Europsku desnicu s još nekoliko stranaka.

4.1 Međunarodni odnosi

Nacionalna fronta tijekom povijesti bila je dio nekoliko grupa unutar Europskog parlamenta. Prva grupa, čijem je ponovnom kreiranju uvelike pomogla nakon izbora 1984. godine, je Europska desnica, koju su uz Nacionalnu frontu još činili talijanski MSI, te grčka Nacionalna politička unija. Nakon izbora 1989. godine Nacionalna fronta ujedinila se s njemačkim republikancima i belgijskim Flamanskim blokom u grupu Nove europske desnice. Italija je, zbog priključivanja Njemačke, tu grupu napustila. Od 1990. godine do 2001. godine FN je bila članica i tehničke grupe za neovisnost. Godine 2007. je bila članica grupe za identitet, tradiciju i suverenost, koja je nažalost postojala samo nakratko. Stranka trenutno predvodi grupu Europa nacija i grupu slobode, kojoj su priključene i Slobodarska stranka Austrije

(*Freiheitliche Partei Österreichs*), poljski Kongres nove desnice (*Kongres Nowej Prawicy*), talijanska Sjeverna liga (*Lega Nord*), Danska slobodarska stranka (*Dansk Folkeparti*), Flamanski interes (*Vlaams Belang*).

Tijekom devedesetih godina dvadesetoga stoljeća, Le Pen je inicirao i susrete s ostalim desničarskim strankama, posebice onima koje nisu članice Europske unije. Najveću potporu Le Pen je zadobio u srednjoj i istočnoj Europi. Posjetio je i tursku te japansku desničarsku stranku. Marine Le Pen također nastavlja tu tradiciju, te je posjetila SAD gdje se susrela s dva republikanska člana predstavničkog doma Kongresa, koji su povezani i s pokretom *Tea Party* (čajanka), Johnom Walshom, koji je poznat zbog svog stava protiv islamskih ekstremista, te Ronom Paulom, koji se tri puta kandidirao za predsjednika SAD-a (foreignpolicy.com, 2011).

Godine 1997. Le Pen je objavio osnivanje Europske nacionalističke unije (ENU) poznatiji po nazivu EURONAT, te je pritom parafrazirao poznati marksistički slogan: „Nacionalisti svih država, ujedinite se“. Nova organizacija je trebala postati paneuropska konfederacija populističkih radikalnih desničarskih stranki na čijem bi čelu bila FN. Unatoč brojnim zalaganjima da se to ostvari, ENU je ostao nedorečen te se može reći da se ostvario samo teorijski, tj. njegova načela nisu se provela u praksu. Među strankama zapisanima na papiru kao članicama EURONAT-a su: bugarska nacionalna radikalna stranka (*Radikal demokrateska partiya*, RDP), finski Domoljubni narodni pokret (*Isänmaallinen kansanliike*, IKL), FN, te njemački Republikanci (*Die Republikaner*, REP) (Bell, 1994: 233-234).

Nakon višegodišnjih pokušaja ostvarivanja EURONAT-a, došlo je do toga da se na službenim stranicama FN-a nigdje ni ne spominje ova organizacija, već su samo navedene poveznice za internetske stranice „političkih pokreta u inozemstvu“ (FN, n.d.).

Međutim, grčka Helenska fronta (*Eliniko Metopo*, EM) daje zanimljivi ogled na europske nacionalističke stranke, gdje navodi postojanje tri najveća saveza nacionalističkih stranaka u Europi, među ostalima i EURONAT-a. Prema njihovom ogledu, EURONAT čine belgijska Nacionalna fronta (*Front National*, FN) i Flamanski interes (*Vlaamse Blok*, VB), mađarska Stranka pravde i života (*Magyar Igazságes Elet Partija*, MIÉP), Danska pučka stranka (*Dansk Folkeparti*, DF), portugalska Stranka nacionalne obnove (*Partido Renovador Nacional*, PRN), Slovačka narodna stranka (*Slovenská národná strana*, SNS), španjolska Nacionalna demokracija (*Democracia Nacional*, DN), te Švedski demokrati (*Sverige demokraterna* – SD) (Milardović, 2004: 60-71).

FNJ (*Front National de la Jeunesse*), odnosno mladež Nacionalne fronte, je također sudjelovala u brojnim pokušajima povezivanja mladeži radikalnih desničarskih stranki. Među tim pokušajima je i pokret *Mouvement de la Jeunesse de l'Europe* (pokret europske mladeži) koji je pokrenut 1987. godine kao organizacija stranki predstavljenih u Grupi europskih desnica tog vremena (Stöss, 2001: 84).

5. IZBORI

U ovom će poglavlju biti govora o lokalnim, parlamentarnim, predsjedničkim i europskim izborima, odnosno o rezultatima koje je stranka postigla na tim izborima.

Od prvih izbora na kojima se Nacionalna fronta pojavila početkom osamdesetih godina dvadesetoga stoljeća, podijeljena su mišljenja ne samo javnosti, već i medija. Dok su na početku najpriznatije i gledanije televizijske kuće u Francuskoj Le Pen i Nacionalnoj fronti odbijale dati medijski prostor, kasnije je dolaskom Marine Le Pen na vlast počelo otimanje novinara za intervju i reportaže o ovoj kontroverznoj desnoj stranci. Kako god, stranka je i na početku, a pogotovo sada, uvijek iskorištavala novinarske natpise i medijski prostor (Dupin, 2014).

Prema anketama provedenima od strane *Le Monde* bilo je jasno kako su Jean-Marie Le Pen i Nacionalna fronta osuđeni na život na marginama. Čak 77% Francuza tada je reklo kako u nikakvim okolnostima ne bi glasali za Nacionalnu frontu. Takvo mišljenje je 1985. godine izrazilo 60% Francuza. Godine 1987. oko 18% stanovnika se slagalo s idejama Jean-Marie Le Pena, no u zadnjim anketama prije izbora postotak je pao na 16. Slično tome, postotak onih koji su vjerovali da Le Pen i nacionalna fronta donose nevolje porastao je na 67%, (Balinska, 2010:53-54).

Još jedna zanimljivost vezana uz Nacionalnu frontu je ta kako su različite regije Francuske drugačije glasovale na predsjedničkim izborima 1995. Ništa ne bi bilo da te razlike nisu naočigled velike. U pokrajini Limousin u središnjoj Francuskoj, 4,6% stanovnika je glasalo za Le Pena, dok je u Alzasu, gdje se nalazi Strasbourg, čak 26% stanovnika glasalo za istu političku opciju (Lubbers i Scheepers, 2002:121-122).

Jedno od glavnih pitanja svakih izbora su upravo takve razlike među glasovima. Najjasniji odgovor je različitost karakteristika regija. U svim regijama određene države žive različiti

stanovnici, različit je broj imigranata kao i stopa kriminala te zaposlenosti odnosno nezaposlenosti. Svi takvi uvjeti utječu ne samo na Le Pena nego i na druge političke opcije (Lubbers i Scheepers, 2002:122).

Prema teoriji konflikta zaključeno je kako izglednije da će fizički radnici, nezaposleni, osobe s nižim primanjima i osobe s nižim obrazovanjem glasovati za nacionalnu frontu jer imaju nepovjerljiv stav prema etničkim skupinama. Također, iz takve teorije proizlazi i da će ljudi koji su izgubili posao ili bi ga uskoro mogli izgubiti, kao i oni koji su doživjeli nekakvo oduzimanje u prošlosti ili ga očekuju u budućnosti imati više nepovjerenja prema vanjskim skupinama pa će iz tog razloga glasovati za Nacionalnu frontu jer imaju nepovjerljiv stav prema vanjskim skupinama. Nadalje, osobe koje su frustrirane time što žive u lošim socio-ekonomskim prilikama u kojima su im ograničene mogućnosti lakše će podnijeti jače vođe i tradicionalne forme. Nacionalna fronta upravo odgovara takvim potrebama jer se Le Pen nameće kao autoritativni vođa dok za stranku naglašava kako su važne tradicionalne obiteljske vrijednosti, a također smanjuje vrijednost nacionalnih manjina zbog kojih je dobra politička opcija za sve ranije navedene (Lubbers i Scheepers, 2002:124).

Proširena je ideja da je glasovanje za radikalnu desnicu utemeljeno na nezadovoljstvu i protestu. Tako se protestni glasači karakteriziraju kao osobe pune nepovjerenja u sve što se smatra stabilnom politikom. Prema tome, oni traže nove političke opcije koje bi zemlji mogle pomoći i glasaju za Nacionalnu frontu isključivo jer su nezadovoljni sadašnjim političkim sustavom (Lubbers i Scheepers, 2002:126).

5.1 Lokalni izbori

Francuski lokalni izbori (*élections municipales*) omogućuju građanima da biraju članove koji ulaze u gradsko vijeće unutar svake zajednice. Također, bira se gradonačelnik, koji upravlja gradskim vijećem, kao i zamjenici gradonačelnika. Mandat gradonačelnika, kao i njegovih zamjenika, u pravilu traje šest godina. Uključujući i prve izbore u Francuskoj Petoj Republici, 1959. godine lokalni izbori u Francuskoj održali su se 10 puta (1959., 1965., 1971., 1977., 1983., 1989., 1995., 2001., 2008. i 2014. godine) (Legifrance, 2003).

Iako je Le Pen postao vođa Nacionalne fronte 1972. godine, bio je potreban dugi period ponovne izgradnje i fiktivne borbe kako bi se stranka uspjela ravnopravno suprotstaviti ostalima na lokalnim izborima. Godine 1983. Le Pen osvaja 11,3% glasova u pariškom 20.

gradskom kotaru, području radničke klase, te fronta započinje svoj uspon u izborima. Kandidati Nacionalne fronte za lokalne izbore 1983. godine u Dreuxu i Aulnay-sous-Boisu bili su dobro pripremljeni za istraživanje takozvanih novih problema, te je njihov uspjeh osigurao rastuću moć Nacionalne fronte na lokalnoj razini. Stranku su podupirali ponajviše nezadovoljni građani urbanih područja jugozapadne Francuske, te istočna i sjeverna Francuska (Bell, 1994: 225-240).

Nacionalna fronta je na sljedeće lokalne izbore izašla 1989. godine. Prema tadašnjoj anketi koju je proveo SOFRES,³ tada se manje od četvrtine građana (oko 24%) Francuske slagalo s Le Penovom politikom i načelom „Francuska za Francuze“. Također, ni njegov stav o sigurnosti i pravdi te obrani tradicionalnih vrijednosti nije naišao na preveliko odobravanje građana. U kampanji koju je Nacionalna fronta vodila 1989.godine na lokalnim izborima te poteškoće nisu bile dovoljno razrađene, te su, uz iznimke u nekim mjestima, dovele do loših rezultata FN-a na lokalnoj razini. Međutim, činjenica da je u FN tada uspio prikupiti dovoljno glasova da pošalje svoje zastupnike u lokalna vijeća u 143 od sveukupno 392 gradova s preko 20.000 stanovnika, pružila je veliku nadu članovima Nacionalne fronte te omogućila da u narednim izborima ozbiljnije konkuriraju na lokalnoj razini (Balinska, 2010).

Nacionalna fronta je oduvijek najbolje rezultate imala u južnim francuskim regijama, tj. u primorskim i lučkim gradovima, ponajviše tamo što je u tim dijelovima najviše stranaca, pa automatski ima i više Francuza koji se slažu s Le Penovom antiimigracijskom politikom. Što se tiče glasača, Nacionalna fronta konstantno broji oko četiri milijuna glasača. Riječ je najčešće o radničkoj i srednjoj društvenoj klasi. Neupitno je da bi stranka prikupila znatno veći broj glasača ulaskom u koaliciju s ostalim strankama desnice, tj. Neodegolovskom strankom (*Rassemblement pour la République*, RPR) i Savezom za francusku demokraciju (*Union pour la Democratie Française*, UDF), ali Nacionalna fronta i Le Pen to nikad nisu prihvatili kao rješenje. Samim time, izgubili su mogućnost sudjelovanja u velikoj vlasti Francuske (Milardović, 2004: 116-120).

Prema Ignaziju i Ysmalu (1992: 102), problem neuspjeha na lokalnim izborima stranka duguje neorganiziranosti na lokalnoj razini. Naime, osim iznimke od nekoliko većih gradova i njihovih predgrađa, stranka uopće ne posjeduje lokalne organizacije. Vrbovanje novih

---

³TNS SOFRES – francuska agencija koju je 1963. godine osnovao Pierre Weill, bavi se marketingom i ispitivanjem javnog mnijenja.

članova nije od visokog prioriteta, uloge članova stranke nisu dobro definirane, a formalna pravila unutar stranke su nejasno navedena.

5.2 Predsjednički izbori

Kako je na predsjedničkim izborima 1995. godine Le Pen je prikupio više od 15% glasova, te su tako predstavnici stranke postali gradonačelnici, stranka je i dalje okarakterizirana u javnosti kao organizacija kojoj nije mjesto u Francuskoj svakodnevnici. Međutim, simpatizeri ove stranke su očito mnogobrojni, pogotovo ako u obzir uzmemo činjenicu da je Le Pen 2002. godine u prvom krugu predsjedničkih izbora apsolutno neočekivano pobijedio tadašnjeg socijalističkog premijera Lionela Jospina. To je ujedno i jedni put u povijesti da je Nacionalna stranka ušla u drugi krug predsjedničkih izbora. Međutim, u drugom krugu izbora reakcije na Le Penovu kandidaturu nisu bile pozitivne u toj mjeri da zasjeni Jacquesa Chiraca, koji je te godine, velikim djelom zahvaljujući netrpeljivosti francuskog naroda prema Le Penu, osvojio izbore sa najvećim brojem glasova u povijesti predsjedničkih izbora u Francuskoj (Mayer, 2013: 160-178).

Rezultat Le Pena na predsjedničkim izborima 2007. godine bio je daleko lošiji od onog na prethodnim izborima. Nicolas Sarkozy vodio je mudro osmišljenu kampanju, koja je zainteresirala cjelokupni francuski narod, čak i one koji su do tada glas davali Le Penu. Naime, obećao je strože zakone za imigraciju, te je zahvaljujući tome Le Pen svoju kandidaturu završio već u prvom krugu izbora. Također, zbog već spomenutih izjava danih na temu holokausta, Francuska je vlada te godine Le Penu odredila kaznu od 10.000 € te je ujedno dobio i zabranu iznošenja javnog mišljenja u trajanju od tri mjeseca. Rezultat toga, između ostalog, bio je i pad popularnosti stranke na lokalnoj i regionalnoj razini. Le Penovo ponašanje je tada postala mana stranke, a ne njena prednost, te je polako postajalo sve izvjesnije da će ga na čelu Francuske nacionalne fronte zamijeniti njegova kći, Marine Le Pen.

Preuzevši vodstvo u siječnju 2011. godine, Marine Le Pen se distancirala od ekstremnih načela koja su do tada povezivala njenog oca i FN. Međutim, i dalje je naglašavala kako je imigracija, posebice ona vezana za stanovnike islamskih država, ozbiljna prijetnja suvremenoj Francuskoj. Marine Le Pen je bila svjesna da će popularnost najlakše pridobiti televizijskim nastupima, te je njena odluka da se stranka više medijski eksponira rezultirala rekordnim

uspjehom fronte. Naime, na predsjedničkim izborima 2012.godine Le Pen je završila na trećem mjestu, iza Sarkozyja i Hollandea. Iako ju to nije dovelo ni do drugog kruga izbora, osvojila je preko 18% glasova, što je ujedno i najveći broj glasova u povijesti kandidature Nacionalne fronte na predsjedničkim izborima. S obzirom da popularnost Nacionalne fronte, pogotovo zbog trenutnih nemira u Europi, raste, očekuje se da će najbolji plasman na izborima stranka ostvariti na predstojećim predsjedničkim izborima 2017. godine (Mayer, 2013: 160-178).

U *tablici 1* prikazani su rezultati Nacionalne fronte na predsjedničkim izborima u Francuskoj od 1974. do 2012.godine.

Tablica 1. Rezultati Nacionalne fronte na predsjedničkim izborima u Francuskoj od 1974. do 2012. godine.

Izborna godina	Kandidat	Broj glasova u prvom krugu	Postotak glasova u prvom krugu	Broj glasova u drugom krugu	Postotak glasova u drugom krugu
1974.	Jean-Marie Le Pen	190,921	0,8%	-	-
1981.	-	-	-	-	-
1988.	Jean-Marie Le Pen	4,376,742	14,4%	-	-
1995.	Jean-Marie Le Pen	4,570,838	15%	-	-
2002.	Jean-Marie Le Pen	4,804,713	16,9%	5,525,032	17,8%
2007.	Jean-Marie Le Pen	3,834,530	10,4%	-	-
2012.	Marine Le Pen	6,421,426	17,9%		

Izvor: Shields, 2007., EED, 2012.

Ima još manje od godinu dana do novih izbora za predsjednika ili predsjednicu Francuske Republike, a najnovije ankete sugeriraju kako bi sadašnji predsjednik Hollande mogao biti u ozbiljnim problemima. Naime, javna anketa koju su 3. lipnja 2016. godine objavile francuske novine *Le Monde*, pokazuju kako bi trenutni predsjednik Francuske, prema trenutnoj situaciji, na novim izborima pridobio otprilike 14% glasova, dok bi republikanski kandidat i bivši predsjednik Nicolas Sarkozy uspio skupiti 21% glasova. Ono što iznenađuje je činjenica da je prema toj anketi apsolutna pobjednica izbora, s 28% glasova, kandidatkinja Nacionalne fronte i njena predsjednica, Marine Le Pen.

Anketa, koja je u javnost prvo izašla u studenom 2015. godine, provodit će se sve do predsjedničkih izbora u lipnju 2017. godine. Anketa pokriva veliko područje Francuske, te je dosad na nju odgovorilo 19.455 ljudi. Rezultati ankete zasada su objavljivani u četiri navrata, trenutno su javnosti dostupni najnoviji rezultati, odnosno dio ankete koja se provodila od 12. do 22. svibnja.

Najveće razočarenje ankete je definitivno Hollande, čija nepopularnost raste u svakom krug ispitivanja javnog mišljenja, a smatra se i da je najmanje popularan predsjednik u cijeloj povijesti Pete Republike. Tako je primjerice na početku ankete nezadovoljnost učinkovitošću njegovim radom i samim Hollandom, izrazilo 43% ispitanika, dok je u najnovijem krugu ispitivanja ista nezadovoljnost porasla za 10% te sada iznosi ukupno 53%. Također, količina zadovoljnih s režimom sadašnjeg predsjednika, na ljestvici od 1 do 10, trenutno iznosi 2,1.

S druge strane, dijelom zbog trenutno izbjegličke krize koja je zahvatila Europu, antiimigracijska politika Marine Le Pen čini se odgovara francuskom narodu, koji je u stalnom strahu od gubitka radnih mjesta i stanova zbog velikog vala izbjeglica. Shodno tome, i popularnost Nacionalne fronte i Marine Le Pen raste. Iako razlika od 1% od prošlog i trenutnog kruga ankete nije toliko drastična promjena, važno je naglasiti da Marine Le Pen od samih početaka anketiranja zauzima čvrsto prvo mjesto, te su velike šanse da na predstojećim izborima, prvi puta u povijesti ove stranke, Nacionalna fronta pošalje predsjednika, tj. u ovom slučaju predsjednicu, na čelo Francuske.

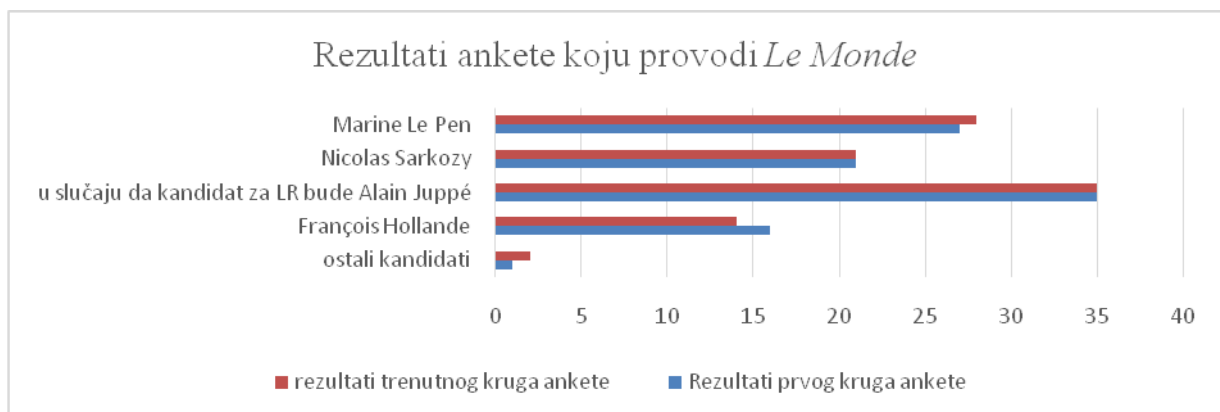
Još veću sigurnost za pobjedu Nacionalne fronte, Marine Le Pen ulijeva trenutno situacija u Austriji. Na predsjedničkim izborima u Austriji, održanim ove godine, pobjedu u prvom krugu izbora je odnijela Slobodarska stranka Austrije (*Freiheitliche Partei Österreichs*, FPÖ), koja se, baš kao i Nacionalna fronta, bori protiv imigracija islamskih naroda. Kandidat ove stranke, Norbert Hofer, u prvom krugu predsjedničkih izbora ostvario je najbolji plasman ove

stranke u povijesti njenog postojanja, te je s 36,4% glasova uvjerljivo bio prvi u utrci za predsjednika Austrije, međutim, izgubio je u drugom krugu izbora od nekadašnjeg vođe Zelene stranke, Alexandra Van der Bellena, no Ustavni sud je prihvatio žalbu odvjetnika FPÖ-a te će doći do ponavljanja drugog kruga izbora zbog brojnih neregularnosti koje bacaju sjenu na rezultat.

Mnogi koji favoriziraju Nacionalnu frontu, strahuju da bi Marine Le Pen, čak i ako pobijedi u prvom krugu izbora, bitku za predsjedništvo na kraju mogla izgubiti ukoliko se glasači ostalih stranki urote te ujedine i glasaju protiv nje. Taj strah je još veći nakon što je predsjednik Europske komisije Jean-Claude Juncker izjavio kako će blok učiniti sve što je u njegovoj moći, uključujući i financijske sankcije, kako bi osigurao da antiimigracijska stranka ne dobije toliku količinu moći u Francuskoj, a samim time i u cijeloj Europi (Tomlinson, 2016).

Rezultati ankete vezane za predsjedničke izbore koji će se održati 2017. godine, koju provode francuske novine *Le Monde*, mogu se pogledati u grafikonu 1.

Grafikon 1. Rezultati ankete *Le Monde*a za 2017. godinu.

Izvor: Montvalon i dr., 2016.

5.3 Izbori za Nacionalnu skupštinu Francuske Republike

Na izborima za Nacionalnu skupštinu Francuske Republike Nacionalna fronta kroz povijest ne ostvaruje baš zavidne rezultate. Iako narod prepoznaje potrebu za smanjivanjem imigracija i povećanja javne zaštite za što se i sam Le Pen zalaže u svojim kampanjama, pretpostavlja se da, kao i na ostalim izborima, stranka neuspjeh ponajviše duguje činjenici da je Le Pen

upamćen kao najomraženiji francuski političar. Dolaskom Marine Le Pen na čelo stranke, rezultati se malo popravljaju, no dalek put dijeli Nacionalnu frontu do značajnih rezultata na ovoj vrsti izbora (Mayer, 2013: 160-178).

U *tablici 2* prikazani su rezultati Nacionalne fronte na izborima za Nacionalnu skupštinu u Francuskoj od 1973. do 2012.godine.

Tablica 2. Rezultati Nacionalne fronte na izborima za Nacionalnu skupštinu u Francuskoj od 1973. do 2012.godine.

Izborna godina	Broj glasova u prvom krugu	Postotak glasova u prvom krugu	Broj glasova u drugom krugu	Postotak glasova u drugom krugu	Broj osvojenih mandata
1973.	108,616	0,5%	-	-	0
1978.	82,734	0,3%	-	-	0
1981.	44,414	0,2	-	-	0
1986.	2,699,307	9,8%	-	-	35
1988.	2,353,466	9,8%	-	-	1
1993.	3,155,702	12,7%	1,168,143	5,8%	0
1997.	3,791,063	14,9%	1,435,186	5,7%	1
2002.	2,873,390	11,1%	393,205	1,9%	0
2007.	1,116,136	4,3%	17,107	0,1%	0
2012.	3,528,373	13,6	842,684	3,66%	2

Izvor: Shields, 2007.

5.4 Europski izbori

Psefologija (od grčke riječi *psephos*) je znanost o izborima. Pojam označava kamenčić koji su Grci koristili prilikom glasovanja. Temelj psefologije su geografija izbora u Francuskoj, statistika izbora u SAD-u i Njemačkoj te historiografija izbora, odnosno britanska

proučavanja izbora. U modernoj političkoj znanosti proučavanje i analiza izbora zauzimaju sve važnija mjesto. Psefologija nastoji odgovoriti na tri važna pitanja: kakav je odnos pojedinih društvenih grupa prema političkim strankama (tko za koga glasa), koji interesi, motivi i stajališta određuju politički izbor (zašto netko glasa onako kako glasa), te kakve su posljedice izbornih odluka na narav vlasti. Pojam psefologija u suvremenoj znanosti zamijenjen je terminom izborne studije (<http://www.enciklopedija.hr/>, n.d.).

Izbori drugoga reda, odnosno manje važni izbori su oni koji u kojima birači ne biraju neko tijelo političke moći u političkom sustavu nego njima popunjavaju manje važna mjesta i/ili položaje. Najviše pažnje se posvećuje izborima u kojima se bira vlada i tada se birači povode za fenomenom taktičkoga glasovanja i ne biraju onu stranku koja im je najbliža po svjetonazoru nego stranku koja će sa sigurnošću nadjačati onu stranku koja im je najmanje draga. Time se osigurava provođenje javnih politika koje su biraču prihvatljive. Ako se na izborima ne odlučuje primarno o vladi onda su birači slobodniji i biraju ideološki najbliže stranke ali i kažnjavajući sadašnju političku opciju ako su s njom nezadovoljni. Takvi izbori nazivaju se još i drugorazredni izbori i njima se smatraju svi osim općih parlamentarnih izbora. Najvažnijima se smatraju predsjednički izbori jer predsjednik raspolaže značajnim ovlastima pa se privlači najviše birača. Izbori za lokalna tijela, regionalni izbori, izbori manjinskih vijeća, podnacionalni izbora u federalnim državama, te potencijalno sve vrste „izbora” u autoritarnim sustavima i propalim državama također se smatraju drugorazrednim izborima. Europski izbori se od uvođenja izravnih izbora zastupnika u Europski parlament 1979. godine smatraju *par excellence* primjerom drugorazrednih izbora i promatra ih se kao najmanje 28 zasebnih nacionalnih izbornih procesa. Europski izbori služe za ocjenu uspješnosti nacionalne vlade iako se odlučuje o izravno izabranom europskom tijelu pa se stoga smatraju drugorazrednim nacionalnim izborima. Iz nekoliko razloga se smatra da izbori za Europski parlament ne predstavljaju europske nadnacionalne izbore, a to su (Čepo, 2014:58):

- manja izlaznost u odnosu na ključne (prvorazredne) nacionalne izbore,
- manja usredotočenost birača na političke programe, veća na (ne)popularnost političkih stranaka koja se temelji na uspjesima na domaćem planu,
- veća spremnost birača za kažnjavanje vladajuće stranke ili koalicije (protestnim glasovanjem nagrađuju se manje često radikalne političke opcije).

U literaturi se smatra da ključnu ulogu u pretvaranju europskih izbora u drugorazredne izbore imaju nacionalne političke stranke koje su i akteri izbornog procesa. Takve stranke utječu na kandidacijske liste i budući da ne postoje mehanizmi kojima bi se potaklo odmicanje od uskih nacionalnih tema koncentriraju se samo na kratkoročne interese (Čepo, 2014: 58).

Za razliku od predsjedničkih i lokalnih izbora, na izborima za Europski parlament, Nacionalna fronta od samoga početka ima iznenađujuće dobar rezultat. Stranka je na europske izbore prvi puta izašla 1984. godine, te je tada s 11% glasova dobila ukupno deset mandata. Isti broj mandata zadržala je i na sljedećim izborima 1989. godine, s nešto manje glasova, ali je te godine bilo i ukupno manje glasača, te je uspjela ostvariti i veći postotak glasova (11,7%), te se u ukupnom poretku popela za jedno mjesto. Na izborima 1994. godine stranka je ostvarila nešto lošiji rezultat, no zahvaljujući činjenici da se tada uveo veći ukupan broj mandata, stranka u Europski parlament šalje još jednog zastupnika, ali i pada u ukupnom poretku na peto mjesto. Krizno doba stranke na europskim izborima traje od 1999. do 2009. godine. Stranka u tih deset godina ima najmanji broj osvojenih mandata, te je najlošije rangirana.

Izuzetak je 2004. godine, kada je i ukupan broj mandata smanjen s 87 na 78, te je Nacionalna fronta te godine, s ukupno 9,8% glasova četvrta rangirana stranka u Europskom parlamentu. Neuspjeh stranke kroz tih par godina, Nacionalna fronta najvećim dijelom duguje svom vođi Jean-Marie Le Penu, kojeg se kako Francuska, tako i cijela Europa polako zasitila zbog njegovih neprikladnih komentara.

Dolaskom Marine Le Pen na vlast, na izborima 2014. godine, Nacionalna fronta ostvaruje najbolji rezultat u povijesti postojanja stranke, s ukupno 4.712.416 glasova, odnosno 24,86% glasova, te osvaja 24 od ukupno 74 mandata, što ju trenutno čini po poretku najboljom strankom u Europskom parlamentu. Sažetak rezultata Nacionalne fronte na izborima za Europski parlament može se vidjeti u *tablici 3*.

U *tablici 4* prikazani su rezultati parlamentarnih izbora u Francuskoj u 2014. godini, pri čemu su objašnjenja kratica prikazana u fusnoti.

Tablica 3. Rezultati Nacionalne fronte na izborima za Europski parlament od 1984. do 2014.godine.

Izborna godina	Broj glasova	Postotak glasova	Broj osvojenih mandata	Poredak
1984.	2,210,334	11%	10/81	4
1989.	2,129,668	11,7%	10/81	3
1994.	2,050,086	10,5%	11/87	5
1999.	1,005,113	5,7%	5/87	8
2004.	1,648,792	9,8%	7/78	4
2009.	1,091,691	6,3%	3/74	6
2014.	4,712,461	24,86%	24/74	1

Izvor: Shields, James, 2007., www.interieur.gouv.fr, 2014.

Tablica 4. Rezultati Nacionalne fronte na izborima za Europski parlament 2014.godine.⁴

Stranke	%	Mjesta	EPP	S&D	ECR	ALDE	GUE/NGL	Zeleni/ESS	EFDD	NI
FN	24.86	23								23
UMP	20.81	20	20							
PS - PRG	13.98	13		13						
Alternative (UDI+MoDem)	9.94	7				7				
Europe écologie	8.95	6						6		
FG (PCF+PG+Ens.+et al.)	6.33	3					3			
DLR	3.82	0								
Nouvelle Donne	2.90	0								
LO	1.00	0								
NPA	0.30	0								
UOM	0.00	1					1			
ALE-RPS	0.00	0								
Ind.	0.00	1							1	
Druge stranke	7.11	0								
Ukupno	100	74	20	13	0	7	4	6	1	23

Izvor: Europski parlament, 2014.

Nacionalna fronta je s osvojenih 24,86% glasova na parlamentarnim izborima 2014. godine osvojila 23 mjesta u parlamentu, dok je na drugom mjestu bila UMP s osvojenih 20,81% glasova. U odnosu na 2009. godinu to je povećanje za 20 mjesta u parlamentu ili 18,56% više glasova. Zaključuje se kako je promjenom vlasti unutar stranke, popularnost značajno porasla.

⁴EPP: Klub zastupnika Europske pučke stranke (kršćanski demokrati) (European People's Party)

S&D: Klub zastupnika Progresivnog saveza socijalista i demokrata u Europskom parlamentu (Socialists & Democrats)

ECR: Europski konzervativci i reformisti (European Conservatives and Reformists)

ALDE: Savez liberala i demokrata za Europu (Alliance of Liberals and Democrats for Europe)

GUE/NGL: Europska ujedinjena ljevica – Nordijska zelena ljevica (European United Left/Nordic Green Left)

Zeleni/ESS: Zeleni/Europski slobodni savez

EFDD: Klub zastupnika Europe slobode i demokracije (Europe of Freedom and Direct Democracy)

NI: Nezavisni zastupnici - zastupnici koji ne pripadaju nijednom klubu zastupnika

FN: Nacionalna fronta (Front National)

UMP: Savez za narodni pokret (Union pour Mouvement Populaire)

PS - PRG: Socijalistička stranka (Parti Socialiste) – Radikalna ljevica (Parti radical de gauche)

Alternative (UDI+MoDem): Koalicija Unije demokrata i nezavisnih i Demokratskog pokreta (Union des Démocrates et Indépendants + Mouvement Démocrate)

Europe écologie: Zelena koalicija

FG (PCF+PG+Ens.+etal.): Koalicija Lijeva fronta (Front de gauche) – Francuska komunistička stranka + Lijeva stranka + Zajedno + Lijeva fronta (Parti Communiste Français + Parti de Gauche + Ensemble + Front de gauche)

DLR: Francuski ustanak (Debout la République)

Nouvelle Donne: Novi poredak

LO: Radnička lista (Liste ouvrière)

NPA: Nova antikapitalistička stranka (Nouveau parti anticapitaliste)

UOM: Prekomorska unija (Union pour les Outre-Mer)

ALE-RPS: Regionalistički, ekološki i napredni savez u prekomorskim regijama i solidarizirani narodi (Alliance des régionalistes, écologistes et progressistes des Outre-Mer régions et peuples solidaires)

Ind.: Nezavisni (Indépendant)

Van der Brug i suradnici (2005) drže da se za radikalne desnice upotrebljava naziv antiimigrantske stranke što može pomoći kada je riječ o specifičnim strankama u Zapadnoj Europi, ali zbog odsutnosti imigracije u zemljama postkomunističke Europe takav naziv nije prikladan za sve stranke koje primjerice sjede u istom klubu u Europskom parlamentu (cit. u Obućina, 2011: 94).

Gospodarska kriza se 2010. godine osobito snažno osjetila u cijelom svijetu, a naročito u Europi, pa je bilo logično očekivati da će radikalno desne stranke postići značajne rezultate na izborima koji su se održavali te godine. Na području Srednje Europe, 2010. godine održani su parlamentarni izbori u Latviji, Mađarskoj i Slovačkoj u kojima su radikalno desne stranke osvajale značajan broj glasova i bile su parlamentarne stranke. Rezultati nisu pokazali naročitu kompatibilnost s tezom da radikalno desne stranke dobivaju glasove tijekom financijskih kriza, povećanja nezaposlenosti i pada gospodarskog rasta (Obućina, 2011: 99).

U Slovačkoj se na parlamentarnim izborima u 2010. godini natjecalo 18 stranaka za ukupno 150 mjesta u slovačkom parlamentu, a njih šest prešlo je izborni prag od 5% glasova. Slovačka nacionalna stranka (*Slovenská národná strana*, SNS) izgubila je tada 11 mjesta u parlamentu (s 20 na 9 mjesta), osvojivši 5,08% glasova, što je bilo zapravo jedva dovoljno da prijede izborni prag. SNS je definitivno bio najveći gubitnik slovačkih izbora uslijed velike gospodarske krize i političkih problema u Slovačkoj, a potom i odnosa Slovačke prema Mađarskoj. Tadašnja kampanja temeljila se na socijalnom populizmu teksenofobiji prema romskoj i mađarskoj manjini (Obućina, 2011: 99).

Mađarska je na izborima održanim 2010. godine dobila radikalno desni Jobbik kao treću snagu u zemlji koja nije imala parlamentarnog iskustva, a uspjela je osvojiti 16,67% glasova i 47 mjesta u parlamentu. Predviđanja su za njih bila i veća, međutim golemu i premoćnu pobjedu odnio je *Fidesz* (Obućina, 2011: 99-100).

Becker (2010: 309) smatra da je ishod mađarskih parlamentarnih izbora 2010. izazvao „politički potres” te da je došlo do „pomicanja tektonskih ploča u mađarskoj stranačkoj demokraciji”. Za Beckera je Mađarska i „trendsetter” za populističku radikalnu desnicu u drugim državama Europe, poput Slovačke ili Srbije (cit. u Zgurić, 2014: 96).

Na parlamentarnim izborima 2010. godine, latvijski radikali nisu zabilježili bolje rezultate, ali niti gore uslijed čega su zadržali istu razinu političke podrške u parlamentu. Parlamentarna stranka Za domovinu i slobodu koalirala je s izvan-parlamentarnom strankom Sve za Latviju,

formiravši Nacionalni savez koji je osvojio 7,67% glasova i osam mjesta u parlamentu. Zadomovinu i slobodu nestabilna je strankakolja je mijenjala programatske stavovei koalicije, koja se cijepala i sastavljala, ali je stalno zastupala ideju latvijskog nacionalizma i intervencionizam protiv pretjerano liberaliziranog tržišta. Izrazito je proturuski nastrojena, a ne preže niod revidiranja povijesti i hvaljenja latvijskih nacističkih legija (Obućina, 2011: 100).

Razlozi za relativan neuspjeh tih triju stranaka u prethodno navedenim državama su različiti. Može se reći kako je slovačka SNS kažnjena od strane glasača jer nije ispunila obećanja s prethodnih parlamentarnih izbora, što je jednim dijelom i logično, odnosno očekivano. U Mađarskoj je Jobbik ostvario uspjeh na izborima za Europski parlament kada se prvi put natjecao za mjestau mađarskom parlamentu i ostvario izvanredne rezultate koji su, nadasve rezultat općeg nezadovoljstva socijaldemokratima. U Latviji je stranka još uvijek nestabilna, podijeljena, čini razne koalicije, nepostojanje strategije i ideja iako posjeduju kontinuirani antiliberalizam i antiruski populizam (Obućina, 2011: 100).

6. ZAKLJUČAK

Iako je ekstremna desnica oduvijek postojala u Francuskoj, uspon Nacionalne fronte, koji se dogodio 1983. godine, nisu mogli predvidjeti čak ni oni najpesimističniji. Štoviše, smatralo se kako je Peta Republika (1958.-) ustvari istrijebila ekstremnu desnicu. Nacionalna fronta pojavila se *ex nihilo* tijekom općinskih izbora u Dreuxu 1983. godine. Od tada je to turbulentna, destruktivna te društveno i politički razdorna sila, koju je nemoguće prihvatiti, ali i ignorirati. Iako je njen utjecaj u potpunosti negativan, snažno je oblikovala francuske političke debate i pridonijela definiranju političkog dnevnog reda u Francuskoj. Također dobili su mandate na općinskim, područnim, regionalnim, nacionalnim i europskim razinama. Riječ je o izvanrednom fenomenu koji zahtjeva izvanredno objašnjenje. Vječna je rasprava o tome da Nacionalna fronta ustvari ne potječe iz rastućeg rasizma i zločina, već je nastala zbog neuspjeha ljevice, podijele desnice, diskreditacijom dotadašnje politike, do koje je došlo zbog niza skandala, te nesposobnosti Francuza da pronađu rješenje za ekonomsku krizu. Retorika Nacionalne fronte je ksenofobičnai kvazirasistička.

Nakon turbulentnih razdoblja ove stranke pod vodstvom Jean-Mariea Le Pena, stranka trenutno proživljava, barem što se tiče rezultata na izborima, najbolje razdoblje u povijesti

svoga postojanja. Zahvaljujući sposobnosti Marine Le Pen da, ona načela koja su ocrnjivala njenog oca, „upakira u ljepša izdanja“, simpatizeri ove stranke svakim danom su sve brojniji i brojniji. Francuska, ali i europska javnost jedva čeka nove izbore 2017. godine, kada bi prema svim očekivanjima, Nacionalna fronta Francuske trebala ostvariti najbolje rezultate dosad.

POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Slika 1.	Logo Nacionalne fronte Francuske	4
Slika 2.	Jean-Marie Le Pen	10
Slika 3.	Marine Le Pen	11
Slika 4.	Marion Jeanne Caroline Maréchal-Le Pen	12
Tablica 1.	Rezultati Nacionalne fronte na predsjedničkim izborima u Francuskoj od 1974. do 2012. godine	21
Tablica 2.	Rezultati Nacionalne fronte na izborima za Nacionalnu skupštinu u Francuskoj od 1973. do 2012. godine	24
Tablica 3.	Rezultati Nacionalne fronte na izborima za Europski parlament od 1984. do 2014. godine	27
Tablica 4.	Rezultati Nacionalne fronte na izborima za Europski parlament 2014. godine	27
Grafikon1.	Rezultati ankete <i>Le Monde</i> a za 2017. godinu	23

LITERATURA

- Balinska, Maria (2010) French public opinion and the Front National. *Patterns of Prejudice* 23(1), 53-54.
- Becker, Jens (2010) Rechtspopulismus und Rechtsextremismus in Ungarn. *GWP Heft* 3, 309-315.
- Bell, D. S. (1994) The French National Front. *History of European Ideas* 18(2), 225-240.
- Beyme, Klaus von (2002) *Transformacija političkih stranaka*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Birenbaum, Guy i Villa, Marina (2003) *The media and neo-populism in France.*; Mazzoleni, G, Stewart, J. i Horsfield (ur), *The Media and neo-populism: A contemporary comparative analysis* 45-71. Westport: Praeger.
- Brug, W. van der i Fennema, M., Tillie, J. (2005) Why Some Anti-Immigrant Parties Fail and Others Succeed: A Two-Step Model of Aggregate Electoral Support. *Comparative Political Studies*, 38(5), 537-573.
- Carter, E. (2005) *The Extreme Right in Western Europe*. Manchester: Manchester University Press.
- Čepo, Dario (2014) Zašto su europski izbori drugorazredni izbori?. *Političke analize* 5(18), 57-59.
- dailystormer.com. Le Pen. <http://www.dailystormer.com/wp-content/uploads/2015/04/JM-LePen-e1428506356121.png>, Pristupljeno 2. lipnja 2016.
- Dupin, Eric (2013) *Francuska Nacionalna fronta: od demonizacije do fascinacije*. Le Monde Diplomatique. Hrvatsko izdanje. <http://lemondediplomatique.hr/francuska-nacionalna-fronta-od-demonizacije-do-fascinacije/> Pristupljeno 12. lipnja 2016.
- enciklopedija.hr. Psefologija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50896#top>, Pristupljeno 28. lipnja 2016.

Europska baza podataka izbora (EED) (2012)

http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/france/, Pristupljeno 30. lipnja 2016.

Europski parlament (2014) *Rezultati europskih izbora 2014. Rezultati prema državi – Francuska*. <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/hr/country-results-fr-2014.html>, Pristupljeno 20. srpnja 2016.

fninfos.fr. FN Infos - Le site des militants du Front National. http://fninfos.fr/wp-content/uploads/FN_logo.jpg, Pristupljeno 1. lipnja 2016.

foreignpolicy.com (2011) *Marine Le Pen's awkward day on Capitol Hill*. ForeignPolicy. <http://foreignpolicy.com/2011/11/03/marine-le-pens-awkward-day-on-capitol-hill/>, Pristupljeno 5. lipnja 2016.

frontnational.com. <http://www.frontnational.com/>, Pristupljeno 5. lipnja 2016.

Ignazi, Piero i Ysmal, Colette (1992) New and old extreme right parties. *European Journal of Political Research* 22, 101-121.

interieur.gouv.fr. Résultats de sélections européennes 2014. ([http://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Europeennes/elecresult_ER2014/\(path\)/ER2014//FE.html](http://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Europeennes/elecresult_ER2014/(path)/ER2014//FE.html)), Pristupljeno 15. lipnja 2016.

Lubbers, Marcel i Scheepers Peer (2010) French Front National voting: a micro and macro perspective. *Ethnic and Radical Studies* 25(1), 120-149.

Mayer, Nonna (2013) From Jean-Marie to Marine Le Pen: Electoral Change on the Far Right. *Parliamentary Affairs* 66(1), 160-178.

Mayer, Nonna i Sineau, Mariette (2002) *The Front National*. Leverkusen: Leske i Budrich.

Milardović, Anđelko (2004) *Populizam i globalizacija*. Zagreb: Centar za politološka istraživanja.

Montvalon, Jean-Baptiste, Lemarié, Alexander, Revault Allonnes, David i Wieder, Thomas (2016) *Présidentielle: Hollande ne recueille que 14 % des intentions de vote*. Le Monde.fr, <http://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2017/article/2016/06/01/presidentielle->

[hollande-ne-recueille-que-14-des-intentions-de-vote_4930246_4854003.html](http://www.britannica.com/topic/National-Front-political-party-France), Pristupljeno 19. lipnja 2016.

Mudde, Cas (2007) *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Obućina, Vedran (2009) Varijacije unutar radikalne desnice: Komparativna analiza programa radikalno desnih stranaka u Zapadnoj i Istočnoj Europi. *Sociologija i prostor časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja* 47(2.184), 187-204.

Obućina, Vedran (2011) Radikalno desne stranke u bivšim komunističkim državama: Izazovi liberalnoj demokraciji ili socioekonomski protest?. *Anali Hrvatskog politološkog društva: časopis za politologiju*, 8(1), 93-105.

Ray, Michael (2015) National Front. Political party, France. Encyclopædia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/National-Front-political-party-France>, Pristupljeno 4. lipnja 2016.

Ray, Michael (n.d.) Marine Le Penn. French politician. Encyclopædia Britannica. <http://www.britannica.com/biography/Marine-Le-Pen>, Pristupljeno 4. lipnja 2016.

Shields, James (2007) *The extreme right in France: from Pétain to Le Pen*. London: Routledge.

Stöss, Richard, (2001) Zur Vernetzung der extremen Rechten in Europa. *Arbeitshefte aus dem Otto- Stammer-Zentrum* 5.

tse3.mm.bing.net/th?id=OIP.M861c8accd215ae7aafd04eb84b317934o1&pid=15.1, Pristupljeno 4. lipnja 2016.

Urednici Encyclopædia Britannice (2015) *Jean Marie Le Pen. French politician*. Encyclopaedia Britannica. <http://www.britannica.com/biography/Jean-Marie-Le-Pen>, Pristupljeno 2. lipnja 2016.

Zgurić, B. (2014) Stranke radikalne desnice: mađarski Jobbik i nizozemska Slobodarska stranka, *Politička misao* 51(4.) , 90-113

zimbio.com. Marion Marechal.

<http://www4.pictures.zimbio.com/gi/French+Far+Right+National+Front+Marion+Marechal+KBPrLLDUdHL.jpg>, Pristupljeno 6. lipnja 2016.